

ЗМІСТ

Замість вступу, або Чому я хочу змін для української держави	7
ЧАСТИНА ПЕРША	
Як українці сприяли путінському вторгненню та як зруйнували його плани	29
Розділ перший. Війна як спосіб цементування нації	31
Нотатки до власного становлення	32
Війна. Болючі трансформації	43
Краматорський аеродром, Або сорок сім днів у облозі ворога	50
Суперечливі перехрестя першого року війни	59
Сили спеціальних операцій. Важкий шлях до мети	72
Розділ другий. Перша хода в політику	85
Жага змін	89
Бачення оновленої армії	93
Розділ третій. Український Радбез.	
Сила та слабкість державного менеджменту	97
Наша віра оптимістична	99
Наш досвід поки песимістичний	104
Розділ четвертий. Загадкова міць великої нації	115
Вибивання пихи з нового Гітлера	116
Як ми вчилися воювати	125
Кадрові віражі Зеленського	129
Аеропорт «Київ»	135
Біль, кров і перші успіхи	140
Підготовка резерву як забезпечення вдалої оборони	147
Розділ п'ятий. Фортеця Бахмут	161
Позиції сторін у другій половині 2022 року	163
Як Бахмут став центральним місцем війни	172
Психологічне значення Бахмута	176

ЧАСТИНА ДРУГА

Як Україні гарантовано захиститися від ядерного ворога	195
Розділ перший. З чого починається оборонний	
потенціал держави	197
Крокування до національної ідеї	199
Складники сучасного оборонного потенціалу	209
Розділ другий. Нове народження армії. Створення	
інституту стримування	227
Загартування війська війною	228
До нової моделі ЗСУ	236
Розділ третій. Загартування вітчизняної зброї	257
Нова зброя нових часів	259
Як «підняти» ОПК і зробити ставки на вітчизняну зброю	274
Розділ четвертий. Облаштування України під час війни	307
2023 рік. Quo vadis, війно?	308
Уроки українського наступу	320
Епілог	341
Про автора	365

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ, АБО ЧОМУ Я ХОЧУ ЗМІН ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Україна — дивовижна країна. Має неймовірний потенціал: унікальних людей, мотивованих до видатних досягнень; колоритні традиції, в яких сила поєднана із кмітливістю; багаті природні ресурси та ще чимало всього хорошого.

Однак із нацією і державністю протягом століть відбувалися дивні, часом суперечливі речі. Подеколи це видається шлейфом якоїсь вищої несправедливості, іноді має вигляд незрозумілої зачарованості. Якщо казати про близьке й зрозуміле мені як професійному військовому, то ось кілька ілюстрацій, які особисто мене бентежать. Українці вміють створювати та виробляти потужні ракети й танки, але не забезпечили ними свою армію — навіть уже під час війни у 2014—2021 роках. На території України ніколи не виробляли легкоброньованих машин, бронетранспортерів, проте українці таки створили їх, до того ж дуже конкурентоспроможні на світовому ринку озброєнь. Але знову-таки дива: сили оборони держави не забезпечені легкою броньованою технікою, а, приміром, ліцензію на БМ «Дозор» узагалі продали полякам, щоб... потім купувати в них ці машини. Українці здатні розробляти й

виробляти навіть ЗРК, розвідувальні й ударні безпілотники, авіаційні, наземні й морські дрони-кілери, навіть електромагнітну зброю, одначе теж щось завадило...

Події 2023 року взагалі шокують: ВПС Непалу замовили в Польщі транспортні літаки M28 *Skytruck*, але польський легкий транспортний літак M28 *Block 05* — це модернізований Ан-28, що був розроблений у Києві, а з 1982 року його випускали в Польщі за ліцензією ОКБ «Антонов». А от наш ДП «Антонов» з 2015 року (з моменту підпорядкування «Укроборонпрому») не випустив жодного літака, проте разом із ДержККБ «Луч» і спецекспортерами утримував, тобто фінансово забезпечував красиве й безтурботне життя менеджменту «Укроборонпрому». До речі, із зарплатами, які інколи перевищували мільйон гривень. Загалом, варто нагадати, що «Укроборонпром» був створений агентами Кремля — для спрощення механізмів збагачення владної верхівки й повного та оперативного контролю українських військових технологій. Багато хто пам'ятає, як російський агент Саламатін після керівництва концерном пішов у міністри оборони й системно щотижня викликав на доповідь щодо розробки ракетного комплексу «Нептун» генерального конструктора ДержККБ «Луч» Олега Коростельова.

Однак ця штучна надбудова, яка відверто паразитувала та імітувала діяльність, існує й дотепер — за президентів Порошенка й Зеленського. Очільників держави та їхнє найближче оточення, яке опікувалося «оборонкою», це цілком влаштовувало. Як таке сталося і кому це вигідно?! Точно не українському народу й вітчизняній армії! Ми пишаємося унікальними ресурсами, зокрема компонентами для титанової галузі, але націоналізувати підприємства, що належали російським бізнесменам із найближчого оточення кривавого кремлівського диктатора — Чемезову й Шелкову — спромоглися лише наприкінці дев'ятого року російської війни, напередодні річниці вже широкомасштабного вторгнення в Україну. А серед них оптовий виробник труб ТОВ «ВСМПО Титан», яке забезпечує РФ світову монополію на титан... Українці — чудові й кмітливі вояки, високопрофесійні спецпризначенці. А от не зробили очевидного — вчасно не сформували й не розбудували систему територіальної оборони. З цієї причини, коли в наш

дім прийшов лютий підступний ворог, щоб його зупинити, люди з військовим досвідом самі стали до бою, майже стихійно самоорганізувалися та зрештою приєдналися до Збройних сил.

Така національна дуалістичність — здатність людей до самопожертви й подвигу, і неспроможність обраних служити народові при владі на прості й очевидні дії. Саме тому наведені факти я вважаю лише хибним уявленням про змову відьом — ідеться радше про нашу недбалість і несистемність у забезпеченні гідного життя. Передусім щодо вибору можновладців і налагодження конструктивних взаємин між народом та владою.

Звісно, існують різноманітні обґрунтування українських негараздів. Приміром, відомий американський учений Самуель Гантінгтон стверджував, що посеред України проходить один із «цивілізаційних розломів», через те її народ періодично лихоманить. Можливо, тут і є якісь впливи, але це точно не карма! Причина в нас самих! Та ж таки Польща після розпаду радянської системи й руйнування московського гніту жодної миті не вагалася щодо напряму розвитку та обрання цінностей. Спромоглася отримати велетенські західні (передусім американські) інвестиції і забезпечити надійний захист від пострадянських зазіхань. У той час коли Київ здійснював ядерне роззброєння, Варшава вже закуповувала 48 американських хоч і вживаних, але *F-16*.

Ті перші кроки забезпечили Польщі й отримання західних технологій та передової зброї, і неабиякий розвиток оборонної промисловості, до речі, із натівськими замовленнями, і відчутне посилення армії, оборонного потенціалу. Так, Варшава витратила й далі витрачає значні кошти, але це ж безпека. Серед іншого, купує американські танки *Abrams*, РСЗВ *HIMARS*, новітні винищувачі *F-35*, системи ПРО *Patriot*. Тоді, як Україна з її потужним ОПК не зуміла створити жодного спільного підприємства, Польща почала масово локалізувати виробництва найпотужніших озброєнь, зокрема РСЗВ *HIMARS* та ПТРК *Javelin*. У 2023 році, коли Польща оголосила про витрати на національну оборону в 4 % ВВП — найбільші витрати в усьому Альянсі, — впливове видання *POLITICO* у своїй статті про те, як Польща безпрецедентно нарощує військову міць, справедливо назвало її новою військовою супердержавою (*superpower*) Європи. Зростання Польщі — наочний урок для Укра-

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

ВІЙНА ЯК СПОСІБ ЦЕМЕНТУВАННЯ НАЦІЇ

У кожного з нас своє бачення війни та миру, армії та загроз, безпеки та викликів. Однак усі ми майже однаково сприймаємо ракетні й дроніві атаки, вибухи бомб і розриви мін — терор і геноцид українців укотре стає історичною реальністю. Між іншим, усі ці «подарунки» ворожої країни під назвою Росія нас, українців, швидко протверезили та охолодили навіть багатьох її прихильників. І в сприйнятті «братнього» народу, і в сприйнятті необхідної збройної безжальної відповіді. Тобто відповіді, адекватної для злодіїв, гвалтівників, мародерів. Ми всі раптом згадали, що ця країна — справді «тюрма народів», яка, за влучними словами Івана Франка, «обручем сталеним обціпила їх живі сугави». Надто несподівано, як для ХХІ століття, але прогнозовано все стало на свої місця, кремлівський злочинець сам поставив крапку над «і». Однак його кадебешне минуле зіграло з ним злий жарт, а українську націю пробудило від багаторічного важкого сну. Він себе бачив державним діячем, «собірателем земель», а вийшов просто недолугим керманічем, головоляпом.

Це був не просто напад на Україну — це напад на домівки всіх, хто жив і живе на цій землі. Очистити територію від її мешкан-